मुंबई कांदळवन संधारण घटक या विभागाच्या वनपरिक्षेत्र, वन परिमंडळ व नियतक्षेत्र निर्मितीच्या प्रस्तावास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक - एफएलडी १०/२०२१/प्र.क्र.४१६/फ-३
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ३० डिसेंबर, २०२१.

वाचा :

१) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. संकीर्ण-२०१०/प्र.क्र.९२/फ-१, दि.१/११/२०११.
२) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एस-१०/२०११/अ.नौ.७४/प्र.क्र.४५४/फ-३, दि.२३/०२/२०१२
३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. एस१०/२०१२/प्र.क्र.३२६/फ-३ दि. १७/०५/२०१३.
४) शासन आदेश, महसूल व वन विभाग क्र. एस-१०/२०१३/प्र.क्र.६४/फ-३/ दि.२६/०६/२०१३.
५) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) यांचे पत्र क्र. कक्ष- ७(१)/आस्था-१ /प्र.क्र.२९/७१, दि. २६/०४/२०१८.
६) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग. क्र. एफएसटी-०५/१८/प्र.क्र.२७९/फ-४, दि.३०/०६/२०१८.
७) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या उच्च स्तरीय स्थायी समितीची बैठक दि. २१/०१/२०२१ चे इतिवृत्त.
८) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) यांचे पत्र क्र. क्रमांक कक्ष-/आस्था/प्र.क्र.३/०१/२०२०-२१ दि. ५/०४/२०२१.
९) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग. क्र. एमएफएस-२०१७/प्र.क्र.७७/फ-८, दि.२१/०९/२०२१.

प्रस्तावना:

मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने रिट याचिका क्र. ३२४६/२००४ मध्ये दि.०६ ऑक्टोबर २००५ रोजी शासकीय जमिनीवर असलेले सर्व कांदळवन क्षेत्र “संरक्षित वन” व खाजगी जमिनीवर असलेले कांदळवन क्षेत्र “वन” म्हणून घोषित करण्याचे अंतरिम आदेश दिले होते. त्यास अनुसरुन शासकीय जमिनीवरील कांदळवनांचे क्षेत्र विविध अधिसूचनांद्वारे “सरंक्षित वने” म्हणून अधिसूचीत करण्यात आले. सदर कांदळवनांचे व्यवस्थापन व संवर्धनासाठी संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये १ सहाय्यक वनसंरक्षक, ४ वनक्षेत्रपाल,१ वनक्षेत्र सर्व्हेक्षक,२ सर्वेक्षक,१२ वनरक्षक, १ लघुलेखक (कनिष्ठ श्रेणी),१ मुख्य लेखापाल, ४ लेखापाल, ५ लिपीक, २ नौकाचालक, २ डिंघीचालक, २ खलाशी असे एकूण ३७ अधिकारी / कर्मचाऱ्यांच्या पदांची निर्मिती करण्यात आली. तसेच संदर्भ क्र.२ अन्वये राज्यातील कांदळवन क्षेत्राचे व्यवस्थापन, संरक्षण व संवर्धन करण्यासाठी राज्य स्तरावर मुख्य वनसंरक्षक, कांदळवन यांचे नियंत्रणाखाली कांदळवन कक्षाची निर्मिती करण्यात आली.

मुंबई, नवी मुंबई, ठाणे आणि मिरा-भाईंदर महानगरपालिका क्षेत्रातील कांदळवन क्षेत्र संरक्षणाच्या दृष्टीने अतिसंवेदनशील असल्याने त्याचे व्यवस्थापन, संरक्षण व संवर्धनासाठी संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयान्वये कांदळवन कक्षाच्या अखत्यारित मुंबई कांदळवन संधारण घटक (Mumbai Mangrove Conservation Unit) गठित करण्यात आले. त्यासाठी पुर्नविनियोजनाद्वारे १ विभागीय वन अधिकारी, १ सहायक वनसंरक्षक, ३ वनक्षेत्रपाल, ७ वनपाल, आणि १८ वनरक्षक अशी एकूण ३० पदे मुंबई कांदळवन संधारण घटक यांचेकडे वर्ग करण्यात आली आहेत.

तदनंतर संदर्भ क्र.४ येथील आदेशान्वये शासनाने शासकीय जागेवरील कांदळवनांचा दर्जा “संरक्षित वने” वरुन वाढवून “राखीव वने”असा करण्याचे आदेश निर्गमीत केले. शासन पत्र क्र.एस-३०/२०१५/अनौ३०/प्र.क्र.४६२/फ-३, दि.१९/१०/२०१६ अन्वये मुंबई कांदळवन संधारण घटकाकरिता पुर्नविनियोजनाद्वारे पदे उपलब्ध करुन देण्याबाबतची कार्यवाही करण्याबाबत प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख), म.रा. नागपूर यांना निर्देशित करण्यात आले. त्यास अनुसरुन प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख), म.रा. नागपूर यांनी त्यांचेकडील संदर्भीय पत्र क्र.५ अन्वये वनपाल-६, वनरक्षक-३७, लेखापाल-१ व लिपीक-२ असे एकूण ४६ पदे कांदळवन कक्षाकडे वर्ग केली. या व्यतिरिक्त संदर्भ क्र. ६ येथील शासन निर्णयान्वये ४ वनक्षेत्रपालांची पदे कांदळवन कक्षाकडे वर्ग करण्यात आली.

मध्यंतरी महसूल विभागाच्या ताब्यात असलेले कांदळवन क्षेत्र “राखीव वन” म्हणून अधिसूचीत करण्यात आले व मुंबई कांदळवन संधारण घटकास हस्तांतरीत करण्यात आले. त्यामुळे मुंबई कांदळवन संधारण घटकांतर्गत कार्यरत वनपरिक्षेत्र, वनपरिमंडळ आणि नियत क्षेत्राची पुनर्रचना करण्याची आवश्यकता भासल्याने त्याबाबतचा प्रस्ताव अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, कांदळवन कक्ष, मुंबई यांनी सादर केला होता. सदर प्रस्तावास प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) यांचे अध्यक्षतेखाली उच्च स्तरीय स्थायी समितीने दिनांक २१.०१.२०२१ रोजीच्या बैठकीत मान्यता प्रदान केली आहे. त्यास अनुसरुन प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) यांनी संदर्भ क्र.७ येथील पत्रान्वये मुंबई कांदळवन संधारण घटकाचे क्षेत्र ५ वनपरिक्षेत्र, ११ परिमंडळ व २७ नियत क्षेत्रात समाविष्ट करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केला आहे.

दरम्यान संदर्भ क्र.९ येथील शासन निर्णयान्वये वन विभागासाठी पदांच्या सुधारित आकृतीबंधानुसार पदांचे पुर्नगठण करण्यास शासनाने मान्यता प्रदान केली आहे. यामध्ये कांदळवन कक्षाअंतर्गत १ अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, १ उप वनसंरक्षक, १ विभागीय वन अधिकारी, २ सहाय्यक वनसंरक्षक, ९ वनपरिक्षेत्र अधिकारी, १ प्रशासकीय अधिकारी, १ लघुलेखक (निम्नश्रेणी), १ वन क्षेत्र सर्वेक्षक, १ मुख्य लेखापाल, ४ लेखापाल, ५ लिपीक, १३ वनपाल, ५९ वनरक्षक, २ सर्वेक्षक, २ वाहनचालक, २ नौका चालक अशा एकूण १०५ पदांना मान्यता दिलेली आहे.

आता प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) म.रा. नागपूर यांनी सादर केलेल्या मुंबई कांदळवन संधारण घटकाच्या पुनर्रचना प्रस्तावास मान्यता देण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :

१. मुंबई कांदळवन संधारण घटका अंतर्गत परिशिष्ट-१ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे ५ वनपरिक्षेत्र, ११ परिमंडळ, २७ नियत क्षेत्र निर्मितीस शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे. भविष्यात जेव्हा कांदळवनाचे क्षेत्र महसूल व इतर विभागांकडून कांदळवन कक्षाच्या ताब्यात येईल तेव्हा सदर क्षेत्र नजीकच्या नियत क्षेत्रात समाविष्ट करण्यास मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

२. मुंबई कांदळवन संधारण घटकांतर्गत वनपरिक्षेत्र निहाय क्षेत्रीय पदांचा तपशील परिशिष्ट-२ मध्ये देण्यात आलेला आहे.

३. सद्यस्थितीत परिशिष्ट-२ मध्ये नमूद ४९ पदे अस्तित्वात असून केवळ त्यांची पुनर्रचना प्रस्तावित करण्यात आली आहे. त्यामुळे उक्त पदांची नव्याने निर्मिती करावयाची नसल्याने आर्थिक भाराचा प्रश्न उद्भवत नाही. सदर पदांचे वेतन व भत्ते ज्या लेखाशिर्षांतर्गत भागविण्यात येतील त्याबाबतची माहिती परिशिष्ट-३ मध्ये देण्यात आली आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२११२३०१६३४४२७३१९ आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

RAVIKIRAN SABAJI GOVEKAR

Digitally signed by RAVIKIRAN SABAJI GOVEKAR
DN: c=IN, o=Personal, pseudonym=bb348b74c34d5cdc104457bb077cbbab2753fda99613688793f8ffb2d4595af5, 2.5.4.20=d399ba42648ff6007bc88b201ae47aa7d8a80a09e22cffd4c08887e4e01ce080, postalCode=416519, st=MAHARASHTRA, serialNumber=b752370b557d0a3e58b4b069230bc54f6a13d04798d2ee7a3f1c7dcc5655271c, cn=RAVIKIRAN SABAJI GOVEKAR
Date: 2021.12.30 16:36:38 +05'30'

(डॉ. रविकिरण गोवेकर)
मुख्य वनसंरक्षक (मंत्रालय)

प्रत :

१) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.
२) मा. मुख्य सचिव यांचे खाजगी सचिव.
३) मा. राज्यमंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव.
४) अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई.
५) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), मंत्रालय, मुंबई.
६) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
७) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
८) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
९) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (कांदळवन कक्ष), मुंबई.
१०) मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक) ठाणे / कोल्हापूर.
११) महालेखापाल-१ व २ (लेखा व अनुज्ञेयता) / (लेखा परिक्षा), महराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.
१२) लेखा व अधिदान कार्यालय, वांद्रे व ठाणे
१३) निवड नस्ती

शासन निर्णय क्रमांक - एफएलडी १०/२०२१/प्र.क्र.४१६/फ-३ दि.३० डिसेंबर २०२१ सोबतचे

परिशिष्ट-१

मुंबई कांदळवन संधारण घटक विभागांतर्गत समाविष्ट असलेले वनपरिक्षेत्र, वनपरिमंडळ व नियत क्षेत्र

अ.क्र.	वन परिक्षेत्र	परिमंडळ	नियतक्षेत्र	कांदळवन क्षेत्र (हे.)
१	ठाणे खाडी फ्लेमिंगो अभयारण्य	ऐरोली	ऐरोली	१७६.०१
		ठाणे खाडी फ्लेमिंगो अभयारण्य	मुलूंड	१७२९.५२५५
		विक्रोळी	मुलूंड	२५२.४१३०
			भांडूप	१२६.१९०८
			कांजूर	३०५.९८३०
			विक्रोळी	१७२.७४८१
			ठाणे खाडी फ्लेमिंगो अभयारण्य एकूण क्षेत्र	**२७७२.८७०४**
२	मध्य मुंबई	तुर्भे	तुर्भे	३७१.१५३
			माहूल	२१०.४२७
			तुर्भे परिमंडळ क्षेत्र	५८१.५८००
		कुलाबा - बांद्रा	परेल-शिवडी	२५६.०००
			धारावी	३५.६४२
			कुलाबा-बांद्रा परिमंडळाचे क्षेत्र	२९१.६४२०
			मध्य मुंबई वन परिक्षेत्राचे एकूण क्षेत्र	**८७३.२२२०**
३	पश्चिम मुंबई	बोरीवली	बोरीवली	२०४.९७
			मालवणी	३९३.२२६
			वर्सोवा	२३९.३६४
			एकूण बोरीवली परिमंडळाचे क्षेत्र	८३७.५६००
		गोराई	मानोरी	१९२.७९९
			गोराई	४९४.०४८४
			एकूण गोराई परिमंडळाचे क्षेत्र	६८६.८४७४
			पश्चिम मुंबई वन परिक्षेत्राचे एकूण क्षेत्र	**१५२४.४०७४**
४	नवी मुंबई	घनसोली	तळवली	१०२.०७
			घनसोली	१११.३२
			कोपरखैरणे	४९०.७९८
			एकूण घनसोली परिमंडळाचे क्षेत्र	७०४.१८८
		वाशी	वाशी	१२९.६४
			नेरुळ	१९६.८७५
			कारावे	२५४.७१९
			एकूण वाशी परिमंडळाचे क्षेत्र	५८१.२३४
			नवी मुंबई वन परिक्षेत्राचे एकूण क्षेत्र	**१२८५.४२२०**
५	ठाणे (कांदळवन)	खारबाव	आलिमघर	१८६.३८५
			खारबाव	१६६.८६५
			कशेळी	२४९.३०९
			एकूण खारबाव परिमंडळाचे क्षेत्र	६०२.५५९
		ठाणे	उत्तण	६३७.१२२
			भाईंदर	३९९.७६१
			कोपरी	३५०.४३३
			एकूण ठाणे (कांदळवन) परिमंडळाचे एकूण क्षेत्र	१३८७.३१६३
			ठाणे (कांदळवन) वन परिक्षेत्राचे एकूण क्षेत्र	**१९८९.८७५३**
			मुंबई कांदळवन विभागाचे एकूण क्षेत्र	**८४४५.७९७१**

शासन निर्णय क्रमांक - एफएलडी १०/२०२१/प्र.क्र.४१६/फ-३ दि. ३०डिसेंबर २०२१ सोबतचे

परिशिष्ट- २

अ.क्र.	वन परिक्षेत्र	पदनाम				एकूण पदे
		वन परिक्षेत्र अधिकारी	वनपाल	वनरक्षक	विशेष सेवा वनरक्षक	
१	ठाणे खाडी फ्लेमिंगो अभयारण्य	१	३	६	१	११
२	पश्चिम मुंबई	१	२	५	१	९
३	मध्य मुंबई	१	२	४	१	८
४	नवी मुंबई	१	२	६	१	१०
५	ठाणे (कांदळवन)	१	२	६	१	१०
६	विभागीय कार्यालय	-	-	-	१	१
एकूण		**५**	**११**	**२७**	**६**	**४९**

शासन निर्णय क्रमांक - एफएलडी १०/२०२१/प्र.क्र.४१६/फ-३ दि.३० डिसेंबर २०२१ सोबतचे

परिशिष्ट-३

अ.क्र.	पदनाम	आवश्यक पदे	लेखाशिर्ष	शेरा
१	वन परिक्षेत्र अधिकारी	५	१) पदसंख्या -३ २४०६-००९६ (अस्थायी) २) पदसंख्या -१ २४०६-०१३१ (स्थायी)	१) महसूल व वन विभाग शा.नि.क्र संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.९२/फ-१, दि. १/११/२०११ २) महसूल व वन विभाग शा. नि. क्र.एस-१०/२०१२/प्र.क्र.३२६/फ-३ दि.१७/०५/२०१७ अन्वये १ पद मंजूर
			३) पदसंख्या -१ २४०६-०१३१ (स्थायी)	३) तसेच २४०६-०१३१ अंतर्गत १ पद हे शा.नि.क्र.एफएसटी-०५/१८/ प्र.क्र.२७९/फ-४, दि.३०/०६/२०१८ अन्वये वर्ग करण्यात आले आहे.
२	वनपाल	११	१) पदसंख्या -७ २४०६-०५५२ (स्थायी)	१) महसूल व वन विभाग शा.नि.क्र. एस-१०/२०१२/प्र.क्र.३२६/फ-३, दि.१७/०५/२०१३ अन्वये ७ पदे मंजूर करण्यात आली आहेत
			२) पदसंख्या - १ २४०६-०४७२ (स्थायी) ३) पदसंख्या - १ २४०६-०२३८ (अस्थायी) ४) पदसंख्या - २ २४०६-००९६ (अस्थायी)	२) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक(वन बल प्रमुख) यांच्या पत्र क्र. कक्ष-७(१)/ आस्था-१/ प्र.क्र.२९/७१, दि.२६/०४/२०१८ अन्वये वर्ग करण्यात आली आहेत.
३	वनरक्षक	३३	१) पदसंख्या-२३ २४०६-००९६ (स्थायी) २) पदसंख्या -१ २४०६-०१३१ (स्थायी) ३) पदसंख्या -७ २४०६-००९६ (अस्थायी) ४) पदसंख्या -२ २४०६-०५३२ (स्थायी)	१) महसूल व वन विभाग शा.नि.क्र.संकीर्ण-२०१०/प्र.क्र.९२/फ-१, दि. १/११/२०११. २) महसूल व वन विभाग शा.नि.क्र. एस.१०/२०१२/प्र.क्र.३२६/फ-३, दि.१७/०५/२०१३. ३) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख) यांच्या पत्र क्र.कक्ष-७(१)/आस्था-१/ प्र.क्र.२९/७१, दि.२६/०४/२०१८